

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

DıŐ Ticarete; űlkelerin mevzuatlarının birbirinden farklı olması ve gerek çıkıŐ, gerekse giriŐ iŐlemlerinin yapılabilmesi için mutlak surette gűmrűkleme rejimlerine tabi tutulacak olması, belgeleri son derece űnemli hale getirmektedir. AŐađıda inceleyeceđimiz belgelere genel anlamda sevk vesaiki (vesikaları) adı verilmekte olup, tanzim Őekli, kimin emrine dűzenlendiđi ve nasıl gűnderileceđi gibi hususlar da ayrıca űnem taŐımaktadır.

FATURA

1- Proforma Fatura

Alıcı ile satışı arasında gerçekleştirilen ön anlaşma niteliğindeki faturalar olup, tarafların ticarete niyetleri olduğunun göstergesidir. Herhangi bir şekilde ticari nitelik taşımaz ve borç yükümlülüğü doğurmaz. Bir nevi teklif faturası olarak da kabul edilebildiği gibi, ön sözleşme olarak da nitelendirmek mümkündür. Akreditifli ithalatlarda, ithalatçının akreditifi açmak için bankaya sunması gereken belgelerden biridir. Yanı sıra, ön izinlerde, zaman zaman bedelsiz işlemlerde, bazı geçici işlemlerde de karşımıza çıkmaktadır.

2- Ticari Fatura

Uluslararası Ticarete; satışın gerçekleşmesiyle beraber tanzim edilmesi gereken faturaya verilen addır. Proformadan farklı olarak, gerçekleşen değerler üzerinden tanzim edilir ve teklif niteliğinde değildir. Ticari fatura, alıcının ad-adres bilgilerinin yanı sıra; mal cinsi, miktarı, birim fiyatları, toplam değeri, teslim ve ödeme şekilleri ile kap,kg.ağırlıkları gibi bilgileri de içermelidirler. İhracat sonrası, ihracatçı tarafından tanzim edilerek alıcının malı ithal etme esnasında gümrüğe ibrazı zorunlu olan bir belgedir; ihracat esnasında ihracat gümrüğüne sunulması gerekmemektedir. Bu faturalar firmaların antetli kağıtlarına da tanzim edilebilmekte olup, firma kaşe ve imzasını içermek zorundadır. Tarih ve numara olarak Türkçe fatura ile aynı olmak zorundadır.

3- Türkçe Fatura

Türkiye'den yapılan ihracatlarda tanzim edilen bir belge olup, mutlak surette Maliye Bakanlığı'na bildirilmiş resmi fatura belgesi üzerine tanzim edilmesi zorunludur. Ticari fatura ile aynı tarih ve numarayı alması gereken bu faturanın alıcıya gönderilmesi gerekmez, ancak, ihracat esnasında gümrüğe ibraz edilmesi gereklidir.

4- Konsolosluk Faturası (Consullar Invoice)

Konsolosluklarca matbu olarak bastırılmış fatura formatındaki belgelerin satıcı tarafından doldurulup, konsolosluklara onaylattırılması suretiyle düzenlenen faturalardır. Birinci işlem sonucu fatura tasdikli faturaya ikinci işlem sonucu belgeye ise konsolosluk faturası denilmektedir.

TAŞIMA BELGELERİ

Karayolu Taşıma Belgeleri

FCR (Nakliyeci Makbuzu) (Forwarder's Certificate Receipt)

Nakliyecinin malları teslim aldığı belgelenen bir makbuzdur. Bu belge eşyanın mülkiyetini temsil etmez ve ciro edilemez niteliğe sahiptir. Aynı zamanda forwarder özelliğine sahip kuruluşlar da bu belgeyi tanzim edebilirler.

CMR (Karayolu Taşıma Belgesi)

Kamyonla yapılan taşımalarda Uluslararası niteliği olan "Convention Merchandies Routiers" anlaşması çerçevesinde düzenlenebilen bir taşıma belgesi veya taşıma senedi anlamına gelmektedir. Taşımanın başlaması ile tanzim edilen bir belge olup, kıymetli belge niteliğinde olmadığından ciro yolu ile devri mümkün değildir. Karayolunda nakliyecinin sorumluluğu maximum kg başına 8,33 SDR'dir.

(SDR : Special Drowing Right)

Deniz Konşimentosu (Bill of Lading)

Yükün gemi ile taşınması halinde taşıyıcının kendisi veya acentesi tarafından tanzim edilen, yükleyene verilen malın teslim alındığını ve kararlaştırılan koşullar dahilinde taşınıp, alıcıya teslim edileceğini gösteren; aynı zamanda malın mülkiyetini de gösteren ve kıymetli evrak niteliği taşıyan bir belgedir.

Konşimento üzerinde eşyanın cinsi, alıcısı, geminin adı, yükleyici bilgileri yer almalıdır. Ayrıca banka aracılığıyla yapılan yüklemelerde (Vesaik Mukabili, akreditifli işlemler gibi) konşimento banka emrine düzenlenebilir ve şartların sağlanması ile banka tarafından ciro yolu ile gerçek alıcıya devredilebilir. Konşimentolar, emre yazılı olmaları halinde ise (Negotiable B/L); ciro yoluyla devri mümkündür.

DENİZ KONŞİMENTOSUNDA DEVİR TÜRLERİ :

1) Nama Yazılı Konşimento (To The Name Of):

Bu tür konşimentolara uygulamada pek rastlanmaz bu tür konşimentolar temlik ve teslim ile devreder hak sahibinin kim olduğunun ispatı hususu nama yazılı senetlerde olduğu gibidir.

2) Emre Yazılı Konşimento (To The Order Of):

Bu tür konşimentolar uygulamada en çok rastlananlardır emre yazılı konşimentonun devri, senedin cirosu ve teslimi ile yapılır (Türk ticaret kanunu madde 1001) temlik cirosunun, teminat fonksiyonu konşimentoda yoktur. Hak sahibinin ispatı, hamiline yazılı senetlerde olduğu gibidir.

3) Hamiline Yazılı Konşimentolar (To Order):

Bu tür konşimentolara da, uygulamada az rastlanır. Bu tür konşimentolar, sadece senedin teslimi ile devreder hak sahibinin ispatı, hamiline yazılı senetlerde olduğu gibidir. Konşimentonun çeşidi ne olursa olsun, senedin teslimi, malın teslimi hükmündedir. Bu yüzden, deniz yolu ile nakledilen eşyanın mülkiyeti, konşimentonun devri ile bir başka şahsa intikal eder veya senedin terhini suretiyle eşya üzerinde rehin hakkı doğar.

Havayolu Taşıma Senedi

Hava Konşimentosu (Airwaybill/AWB)

Havayolu şirketlerince düzenlenen ve malları taşınmak üzere teslim alındığını gösteren makbuzdur. Mallar üzerinde tasarruf etme yetkisi vermez. Varış havalimanında gümrük işleminin tamamlanmasından sonra mallar belgede ismi yazılı alıcıya teslim edilir. Alıcı yerine alıcının bankası adına da düzenlenebilir. Bu durumda banka varış yerindeki havayolu şirketine vereceği yazılı talimatla malları alıcıya teslim ettirir. AWB biri alıcıya, biri yükletene, biri de havayolu şirketine ait olmak üzere 3 orjinal ve 9 kopya olarak düzenlenir. Bankalara ibraz edilen nüsha 3 no'lu yükleten nüshasıdır. (original no. 3 for shipper) Belgede yer alan bilgiler: Uçuş sefer sayısı ve tarihi, malın cins ve miktarı, alıcının adı, yükletenin adı, navluna ait kayıt ve havayolu şirketinin kase ve imzasıdır.

Havayolunda taşıyanın sorumluluğu Varşova Konvansiyonu gereği 17 SDR'dir.

Hamule Senedi

(CIM Rail Consignment Note)

Trenle taşımacılıkta kullanılan taşıma belgesi olup "malların demiryolu ile taşınmasına ilişkin uluslararası anlaşma" (Convention Internationale Concernantle Transports Des Marchandises Par Chemins De Fer) - kısa adı CIM - anlaşmasına tabii olarak düzenlenir. Malların mülkiyetini temsil etmez, dolayısıyla ciro edilemez. Demiryolu idaresince belgenin gönderene verilişi sadece malın bir vagonu doldurması (Full Load) durumu ile kısıtlıdır. Aksı halde, yani bir gönderene ait malın vagon doldurmaması (Less Than Full Load) durumunda demiryolu idaresi hamule senedi vermez. Bu durumda malın bir taşıma komisyoncusuna teslim edilerek ondan nakliyeciyi makbuzu alınması gerekir. Komisyoncular aynı yöne mal gönderen satıcılardan teslim aldıkları malları gruplandırarak vagonları doldururlar ve demiryolu idarecilerinden kendi adlarına hamule senedi alırlar.

Dolu vagon karşılığında demiryolu idaresinin verdiği belge hamule senedinin ikinci nüshasıdır. Birinci nüsha(Asıl) mallarla birlikte gönderilir. Mallar, alıcısına, müracaatında ve hüviyet ibrazı karşılığında hamule senedi aranmaksızın teslim edilebilir. Bu nedenle kredili işlemlerde hamule senedinde alıcı olarak bankanın kayıtlı olmasının önemi vardır.

Ordino

Ordino; ara konşimentoya göre düzenlenen ve malların kime ait olduğunu ve gümrük ambarında yerini gösteren bir tür senet yerine geçen bir belge, çoğu zamanda taşıma belgesi üzerine yapıştırılan bir sticker'dır. Müşteriler ordino ve ekinde ana-ara konşimentolar, orijinal fatura, çeki listesi, forwarder'in müşteriye kestiği navlun faturası ile birlikte gümrüğe giderek mallarını çekerler.

SİGORTA POLİÇESİ

Sigorta akdinin belgesi olarak sigortacı tarafından imzalanıp, sigorta ettirene verilen ve her iki tarafın hak ve borçlarını gösteren bir vesikadır. Nama, emre veya hamiline tanzim edilebilir; poliçelerin ciro yolu ile devri de mümkündür. Banka lehine düzenlenmemiş bulunan, vesikalı kredi konulu mallara ilişkin sigorta poliçelerinin beyaz ciro ile bankaya devredilmesi gerekir. Poliçeler ;sigortaya konu olan eşyanın tüm detay bilgileri ile birlikte, taşıyıcı bilgilerini de eksiksiz olarak içermelidirler. Düzenlendiği tarih de dikkat edilmesi gereken önemli konulardan biridir.

Bilgilerin kesinleşmiş olması halinde, eşyanın nakil aracına yüklenmesi sonrasında düzenlenmiş poliçelere kat'i poliçeler denir.İleriki bir tarihe gerçekleşecek mal taşınmasıyla ilgili kat'i sigorta yapılacağına taahhüt edildiği poliçelere ise flotan sigorta poliçeleri denir. Ayrıca global (abonman) poliçeler kapsamında yıllık tüm risklerin garanti kapsamına alınabilmesi de mümkündür.

POLİÇE (FİNANSMAN BELGESİ)

Polİçe, (draft) alacaklı tarafından borçlu üzerine çekilen belli bir miktar bedelin, belli bir süre içerisinde veya ibrazında üçüncü bir kişiye veya emrine, kayıtsız ve şartsız ödenmesini belirten ödeme emridir. Kabul kredili işlemlerde yaygın olarak kullanılmakta olup, bankaların da kefil rolünü üstlenmeleri halinde, poliçe banka avallii poliçe halini alır.

DOLAŞIM VE MENŞE İSPAT EDİCİ BELGELER

A.TR DOLAŞIM SERTİFİKASI

AB ülkeleri ile yapılan ticaretlerde serbest dolaşım hakkını gösteren bir belgedir. AB'den AB'ye giden veya herhangi bir 3.ülkeden gelip, gümrüklenen bir eşyanın tekrar bir başka AB ülkesine gitmesi halinde tanzim edilir ve vergi muafiyetinden yararlanılması amaçlı olarak kullanılır.

Ticaret Odaları'nca onaylanan ve çıkış gümrükleri tarafından da tasdik zorunluluğu şartı taşıyan bu belgelerin geçerlilik süresi 4 aydır.

A.TR'NİN DÜZENLENDİĞİ AB ÜLKELERİ

İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İrlanda Cumhuriyeti, İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Güney Kıbrıs, Malta, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Litvanya, Letonya, Estonya, Romanya ve Bulgaristan.

EUR.1 DOLAŞIM SERTİFİKASI

1- EFTA topluluğuna üye ülkelerle yapılan ticaretlerde hem serbest dolaşım hem de menşe ispatı niteliği amacı ile kullanılan bir belgedir.

(EFTA : Avrupa Serbest Ticaret Alanı)

EFTA Ülkeleri : İsviçre, Norveç, İzlanda, Lichtenstein.

2- Türkiye İle Serbest Ticaret Anlaşması Yapmıő Ülkeler ile ticarete kullanılır. (Bu ülkeler İsrail, Makedonya, Hırvatistan ve Bosna-Hersek , Fas, Filistin, Suriye, Tunus, Mısır'dır.)

3- AB üyesi ülkelerle Gümrük Birliđi kapsamı dışındaki ürünlerin ticaretinde kullanılır.

EUR-MED BELGESİ

(EUR-MED Dolaşım Belgesi düzenlenmesine imkan tanıyan Serbest Ticaret Anlaşmaları) Tunus, Fas, İsrail, Suriye, AB (Tarım ürünleri için) ve Mısır ile imzalanan STA'lardır.

Fas,Mısır,Suriye veya Tunus'a gönderilen mallar o ülkede kalacaksa EUR.1 düzenlenir. Eğer söz konusu ülkelere gönderdiğiniz mallar o ülkeden sonra AB'ye gidecekse EUR-MED düzenlemeniz gerekir

PAMK (Pan Avrupa Menşe Kümülasyon Sistemi) Ülkeleri

- 1- Türkiye,
- 2- Avrupa Birliđi Ülkeleri: İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İrlanda Cumhuriyeti, İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Güney Kıbrıs, Malta, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Litvanya, Letonya, Estonya, Romanya ve Bulgaristan
- 3- EFTA Ülkeleri: İzlanda, Norveç, İsviçre ve Lihtenştayn
- 4- Akdeniz Ülkeleri; Filistin (Batı Şeria ve Gazze Şeridi), Çezayir, Fas, Tunus, İsrail, Lübnan, Mısır, Suriye ve Ürdün, Faroe Adaları

MENŞE ŞEHADETNAME Sİ

(Certificate of Origin)

AB dışındaki ülkelerle yapılan ticaretlerde aranılan bir belge olup, menşe,ihtiva eden bir belgedir. Serbest dolaşım belgesi niteliğinde değildir ve herhangi bir şekilde gümrük tasdiği zorunluluğu yoktur. Firma beyanı ve Ticaret Odaları tasdiği yeterlidir. (Onaylanmış Kişi Belgesi'ne sahip firmalar bu belgeyi kendileri tanzim ederler.....)

FORM-A (ÖZEL MENŞE BELGESİ)

GATT çerçevesinde, bazı ülkelerin (özellikle sanayileşmiş ülkeler) geliştirmekte olan ülkelere sanayi malları ithalatında, bu ülkelerin sanayileşmesine yarar sağlayabilmek amacıyla belirli referanslar sağlayabilmeleri için gerekli olan kullanılan bir menşe türüdür.

Geliştirmekte olan ülkelere bu anlamda referans sağlayan ülkeler; ABD, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç, İsviçre, Kanada, Avustralya, Rusya, Polonya, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri'dir.

Çeki Listesi

Sevkiyata konu olan eşyaların ambalajlarına göre içerik ve detaylarını gösteren (kap adedi,ağırlıkları v.s.) listelerdir.Hem alıcının tasnifi açısından büyük yararları olup, hem de gümrüklerde eşyaların adetsel kontrollerine imkan sağlayan bir dökümandır. Gümrükleme işlemleri sırasında gümrüğe ibrazı zorunlu bir belge niteliği taşımaktadır.

Kontrol Belgesi

Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon mevzuatında belirlenmiş bazı tarım ürünlerinin ithalatında uygulanan ve denetim amaçlı kullanılan bir belgedir.

Bu kapsamdaki ürünleri ithal etmek isteyen firmalar, bunları fiilen ithal etmeden önce Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenlikleri'ne, ithalat konusu malın bir numunesi ile başvurarak Kontrol Belgesi'ni almak zorundalar. Kontrol belgesi de ithalat konusu malların TSE tarafından belirlenmiş standarda uygun olup olmadığını belirlemeye yarar. Uygun olmayan ürünlerin ithalatına ise izin verilmez.

A.T.A Karnesi

Geçerlilik süresi bir yıl olan bu belge, geçici olarak kabul edilecek bir eşya için milli gümrük belgesi yerine kullanılmak üzere düzenlenen bir belge olup, bir tür gümrük belgesi yerine geçmektedir. Bu belgenin temini için, üzerinde eşyanın adı, miktarı ve değeri ile eşyanın ne amaçla ve hangi ülkelere götürüleceği ve karne hamilinin adı bulunan bir dilekçe tanzim edilir. Sonrasında ise Ticaret Odasına başvurulması gerekmektedir. Dilekçe yanında yetki belgesi, imza sirküleri fotokopisi, taahhütname, karne ücreti, eşyanın değerinin %150'si oranında nakdi teminat veya banka teminat mektubu ve mal listesinin de sunulması gerekmekte olup, mal listeleri, malın gideceği ülke için altı, müteakip ülkeler için ikişer nüsha olarak düzenlenmektedir. Karayolu ile yapılacak taşımacılıkta transit geçilecek her ülke için ayrıca ikişer nüsha mal listesinin de verilmesi gerekmektedir.

Belgenin her ülkeye girişte ve çıkışta ilgili gümrük mercilerine onaylatılması gerekmektedir. Bu işlemler tamamlanmaz ise, teminatın iadesi mümkün olmamaktadır.

Spesifikasyon Belgesi

Çeki listesinde belirtilen bilgilere mal fiyatları ve mal değerleri de dahil edilerek düzenlenen belgeye bu isim verilir. İthalattan sonra malların dağıtımının yapılmasında yarar sağlaması amacı ile zaman zaman kullanılan bir belgedir. Çeki listesi kadar yaygın değildir.

Gözetim Belgesi

Uluslararası ticarete konu olan eşyanın, kalite ve niteliklerinin istenilen şekilde olup olmadığının bu amaçla kurulmuş özerk kurumlarca tetkikinin yapılarak sonucunda sunulan belgelere verilen addır. Tamamıyla tarafların anlaşması halinde ve isteğe bağlı olarak düzenlenen bir belge olup, özellikle alıcılar açısından mal bedelini transfer etmeden önce eşya hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlama özelliği açısından önemlidir.

Helal Belgesi (Halal Certificate)

Et ihracatında , İslam Ülkeleri tarafından talep edilen bir belge olup, hayvanların İslam usullerine göre kesildiğini göstermeye yarar. Bu belge Müftülüklerce tanzim edilmektedir.

Koşer Belgesi (Kosher Certificate)

Muhtelif gıda ürünlerinin, Musevi Dini usullerine uygun olarak düzenlendiğini göstermeye yarayan bir belgedir. Hahambaşlıklar tarafından düzenlenir ve özellikle et ve süt ürünlerinde İsrail din otoritelerinin yerinde inceleme yapıp mal alımına uygun kararı vermelerine aracılık eder.